

دانشگاه پیام نور

روانشناسی راهنمایی و مشاوره

(رشته روانشناسی)

نیلا آخوندی

سرشناسه	: آخوندی، لیلا
عنوان و پدید آور	: روان‌شناسی راهنمایی و مشاوره (رشته روان‌شناسی) / مؤلف: لیلا آخوندی، ویراستار علمی: علیرضا آقاییوسفی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام‌نور، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: چهارده، ۲۶۰ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۱۴۲۳؛ گروه روان‌شناسی؛ ۷۵۲.
شابک	: 978-964-387-658-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: مشاوره- آموزش برنامه‌ای.
شناسه افزوده	: آقاییوسفی، علیرضا، ۱۳۴۷ - ، ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور.
رده بندی کنگره	: ۵۵۳م BF۴۳۷
رده بندی دیویی	: ۱۵۸/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۰۲۷۴۳۸

روان‌شناسی راهنمایی و مشاوره

مؤلف: لیلا آخوندی

ویراستار علمی: دکتر علیرضا آقاییوسفی

تهیه و تولید: مدیریت تولید مواد و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: انتشارات دانشگاه پیام‌نور

شمارگان: ۴۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول آبان ۱۳۸۹

شابک: ۶- ۶۵۸ - ۳۸۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 387 - 658 - 6

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق نشر اعم از چاپی، الکترونیکی، تصویری، صوتی و اینترنتی برای دانشگاه پیام نور محفوظ است)

قیمت: ۲۸۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ و ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود. متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و کمک‌درسی (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست مطالب

سیزده	پیشگفتار مؤلف
۱	فصل اول - روان‌شناسی مشاوره و راهنمایی
۱	مقدمه
۲	تعریف راهنمایی
۳	تعریف مشاوره
۶	اهداف راهنمایی و مشاوره
۸	روند تکاملی راهنمایی و مشاوره
۱۰	تاریخچه بهداشت روانی
۱۰	تاریخچه راهنمایی و مشاوره در ایران
۱۲	اهداف دوره راهنمایی تحصیلی در ایران
۱۳	سازمان ملی جوانان
۱۴	سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران
۱۵	آزمون‌های روانی
۱۶	ویژگی مشاور
۱۸	مراحل مشاوره
۱۹	مشاوره مؤثر
۲۲	زمینه‌های شغلی مشاوران
۲۳	خلاصه فصل
۲۵	فصل دوم - رویکردهای روان‌تحلیل‌گری
۲۵	مقدمه
۲۵	ساختار ذهن
۲۶	ساختار شخصیت
۲۸	مراحل رشد
۳۱	مکانیسم‌های دفاعی

۱۲۷	فرایند ارزش‌گذاری در انسان
۱۲۹	سنجش شخصیت در مراجع محوری
۱۳۲	نقش مشاور از دیدگاه رویکرد مراجع محوری
۱۳۳	نقش مراجع در رویکرد مراجع محوری
۱۳۴	نقد نظریه مراجع محوری
۱۳۶	خلاصه فصل
۱۳۹	فصل ششم - تشخیص، سنجش و درمان
۱۳۹	مقدمه
۱۳۹	طبقه‌بندی‌های تشخیصی
۱۴۰	سنجش و ارزیابی رفتار
۱۴۱	شیوه‌های تشخیص و شناخت مشکل
۱۴۲	- مشاهده
۱۴۳	- گرفتن شرح حال
۱۴۴	- مصاحبه
۱۴۴	توان مصاحبه
۱۴۵	رفتارهای کلامی و غیرکلامی
۱۴۶	آزمون
۱۴۷	- آزمون‌های هوش
۱۴۸	- آزمون‌های پیشرفت تحصیلی
۱۴۸	- آزمون‌های استعداد
۱۴۸	- پرسش‌نامه و آزمون‌های رغبت‌سنج
۱۴۹	- آزمون‌های تشخیصی
۱۴۹	- آزمون‌های شخصیت
۱۴۹	- آزمون‌های تحلیلی یا عینی
۱۵۰	- آزمون‌های ترکیبی فرافکن یا ذهنی
۱۵۱	مقیاس درجه‌بندی
۱۵۱	نگرش‌سنج‌ها
۱۵۳	سنجش ارزش‌ها و مقیاس‌های آن
۱۵۳	گزارشات عینی از احساسات خود
۱۵۴	پرسش‌نامه و آزمون‌های مشاور ساخته
۱۵۵	شناخت سنجش و تشخیص به کمک رایانه
۱۵۶	فنون و شیوه‌های درمانی
۱۵۶	شیوه‌ها و فنون درمانی برگرفته از رویکرد روان تحویل‌گری
۱۵۷	- تحلیل رویاها و خواب‌دیده‌ها
۱۵۹	- درمان روان‌پویشی میان فردی
۱۵۹	- ایفای نقش

۱۵۹	- بیان احساسات همراه با تجربه
۱۵۹	- فن ایجاد مسرت
۱۵۹	- آیینہ درمانی
۱۶۰	روان تحلیل گری کودک از طریق بازی درمانی
۱۶۰	فنون برگرفته از رویکرد رفتارگرایی
۱۶۲	فنون و روش‌های برگرفته از رویکرد انسان‌گرایی و مراجع محوری
۱۶۶	خلاصه فصل
۱۶۹	فصل هفتم - راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی
۱۶۹	مقدمه
۱۷۱	تعریف راهنمایی و مشاوره تحصیلی
۱۷۳	اهداف راهنمایی و مشاوره تحصیلی
۱۷۳	عوامل مؤثر در مشاوره تحصیلی
۱۷۳	هوش
۱۷۵	انگیزش و رغبت
۱۷۶	روش‌های یادگیری و عادات مطالعه
۱۷۷	وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی
۱۷۸	طلاق و مرگ عاملی مخرب در پیشرفت تحصیلی
۱۷۸	پیشرفت علم و تکنولوژی
۱۷۹	مدرسه
۱۷۹	وسایل ارتباط جمعی و رسانه‌های گروهی
۱۸۰	روش‌ها و ابزار جمع‌آوری اطلاعات در راهنمایی و مشاوره تحصیلی
۱۸۰	پرونده‌ها
۱۸۰	پرسش نامه‌ها و فرم‌های اطلاعاتی
۱۸۱	آزمون‌ها
۱۸۱	جدول انتظارات
۱۸۱	نشریات تحصیلی
۱۸۱	ماهواره، اینترنت و رایانه
۱۸۲	نمرات درسی
۱۸۲	تکنیک‌های مشاهده‌ای
۱۸۲	مصاحبه
۱۸۳	مقیاس درجه‌بندی
۱۸۳	جامعه سنجی
۱۸۳	شرح حال‌نویسی
۱۸۳	برنامه‌ریزی تحصیلی
۱۸۴	مراحل برنامه‌ریزی تحصیلی

۱۸۶	نقش و وظایف مشاوره تحصیلی
۱۸۹	مشکلات تحصیلی و عوامل مؤثر در ایجاد و حل مشکل
۱۹۰	ضعف پایه تحصیلی
۱۹۰	افت تحصیلی
۱۹۱	شبکه‌های یادگیری
۱۹۱	عادت، روش‌ها و فنون مطالعه
۱۹۲	نقش والدین در مشاوره تحصیلی
۱۹۳	راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای
۱۹۴	تعریف راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای
۱۹۵	اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای
۱۹۶	اهداف راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای
۱۹۶	وظایف راهنمایان و مشاوران شغلی
۲۰۱	شیوه‌های ارائه اطلاعات شغلی
۲۰۲	نمایش
۲۰۳	ایفای نقش
۲۰۳	تجهیز موقت کار
۲۰۳	راهنمایی و مشاوره شغلی و ارائه آموزش‌های شغلی در مدارس
۲۰۵	خلاصه فصل
۲۰۷	فصل هشتم - راهنمایی و مشاوره افراد با ویژگی‌های خاص
۲۰۷	راهنمایی و مشاوره افراد در سنین و مراحل متفاوت رشد
۲۰۷	راهنمایی و مشاوره با کودکان
۲۱۰	آزمون‌های سنجش ویژگی‌های کودکان
۲۱۱	راهنمایی و مشاوره با نوجوان
۲۱۳	مشکلات خاص نوجوانی مشاوره و درمان
۲۱۷	راهنمایی و مشاوره با افراد میانسال و سالخورده
۲۱۷	وضعیت روانی میانسالان
۲۱۷	وضعیت روانی سالخوردگان
۲۱۹	چگونگی ارتقای سطح بهداشت روانی میانسال
۲۲۰	چگونگی ارتقای سطح بهداشت روانی سالخورده
۲۲۱	راهنمایی و مشاوره با کودکان استثنایی
۲۲۵	راهنمایی و مشاوره با والدین کودکان استثنایی
۲۲۹	راهنمایی و مشاوره با کودکان سرآمد و نخبه
۲۳۰	راهنمایی و مشاوره با والدین کودکان سرآمد و نخبه
۲۳۱	راهنمایی و مشاوره در موقعیت‌های بحرانی
۲۳۴	چه موقعیت‌هایی را می‌توان بحرانی قلمداد کرد؟

۲۳۴	کمک‌های روان‌شناسان و مشاوران در بحران
۲۳۵	مراحل مشاوره با افراد بحران‌زده
۲۳۶	راهنمایی و مشاوره، آسیب دیدگان از طلاق
۲۴۰	راهنمایی و مشاوره با معتادین
۲۴۲	نقش مشاوره در پیشگیری و درمان اعتیاد
۲۴۶	روش و مراحل درمان اعتیاد
۲۴۷	راهنمایی و مشاوره افراد با بیماری‌های خاص
۲۴۸	راهنمایی و مشاوره با مبتلایان به ایدز
۲۴۸	علل افزایش حساسیت و نگرانی به ایدز
۲۴۸	چگونگی ابتلا
۲۴۹	راه‌ها و رفتارهایی که از طریق آن‌ها بیماری سرایت نمی‌کند
۲۴۹	افراد در معرض خطر
۲۵۰	مشاوره با افراد، کنترل و پیشگیری
۲۵۱	خلاصه فصل

تقدیم به گذشتگان که با تلاشهای خود زمینه زندگی و رشد را فراهم ساختند.
تقدیم به حاضرین که با تلاشهای خود سعی در ساختن و ساخته شدن دارند.
و تقدیم به آیندگان که با کوشش خود دنیا را هر چه بهتر خواهند ساخت.

پیشگفتار مؤلف

در گذشته مشاوره را رشته‌ای علمی می‌دانستند که درصدد کمک به افرادی است که با مشکلات عاطفی و روانی درگیرند. اما امروزه در این رشته از سویی صحبت از کمک به افرادی است که مشکلی نداشته و خواهان خودشناسی و خودشکوفایی هستند و از سوی دیگر سعی در پیشگیری از بروز مشکلات داشته و در کنار آن در صورت ایجاد مشکل روانی به شناسایی نوع و درمان آن و تعیین ارتباط آن با مشکلات جسمی مانند ایدز و درمان آن‌ها می‌پردازد. از این رو در کتاب علاوه بر توجه به مهم‌ترین اصول، روش‌ها، رویکردهای رایج، راه‌های شناخت و درمان مشکلات، مطالب مهم و مفیدی درخصوص فرایند مشاوره ارائه شده است. بنابراین می‌تواند برای دانشجویان و علاقه‌مندان به رشته‌های روان‌شناسی، مشاوره و علوم تربیتی قابل استفاده باشد. اما به سبب گستردگی موضوع و محدودیت در خصوص حجم امکان گنجاندن مطالب بیش از این در یک کتاب مقدور نبود. خوانندگان علاقه‌مند به داشتن اطلاعات وسیع‌تر می‌توانند به منابع پایان کتاب و دیگر منابع علمی مراجعه کنند.

در اینجا نگارنده بر خود لازم می‌داند از زحمات مسئولین گروه روان‌شناسی به‌ویژه آقای دکتر زارع، آقای دکتر علیپور و سرکار خانم نوروزی که همه وقت با اظهارنظرهای سازنده خود راهنمایی‌های ارزنده‌ای ارائه داشته‌اند و از آقای دکتر

آقایوسفی ویراستار علمی کتاب و آقای اکبری معاون مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی که با علم و درایت خود و با صبر و حوصله فراوان مطالب کتاب را مطالعه تصحیح و ویرایش کرده‌اند سپاسگزاری نمایم.

نیلا آخوندی

بهار ۱۳۸۹